

Wpływ pandemii COVID-19 na powrót polskiej kadry inżynierskiej z emigracji

dr inż. KRZYSZTOF KACZOREK

Adiunkt
 Zakład Inżynierii Produkcji i Zarządzania w Budownictwie
 Instytut Inżynierii Budowlanej, Wydział Inżynierii Lądowej
 Politechnika Warszawska
ORCID: 0000-0002-4262-7077

Kwestia odpływu kadry inżynierskiej za granicę to jeden z problemów, z którymi od lat zmagają się polski sektor budowlany. Z przeprowadzonych przez autora badań i ich analizy wynika powiązanie pomiędzy wybuchem pandemii COVID-19 a zwiększoną liczbą powrotów kadry inżynierskiej z emigracji. Jest to, niewątpliwie, szansa dla polskiego sektora budowlanego na zatrzymanie specjalistów w kraju.

Dominantą wynagrodzeń polskich inżynierów budownictwa w krajach Europy Północnej (Skandynawia) oraz Europy Zachodniej (Niemcy, Francja, Hiszpania, Włochy i Wielka Brytania) zawiera się w przedziale od 9500 do 11000 złotych netto (otrzymuje je około 40% pracowników, którzy wyemigrowali z Polski) [2]. Nie dziwi więc fakt, że od wielu lat przedstawiciele polskiej kadry inżynierskiej decydują się na pracę za granicą. Niemniej, w obliczu wybuchu globalnej pandemii COVID-19, warto przeanalizować aktualne tendencje związane z powrotami pracowników do Polski. W niniejszym artykule autor przedstawił wyniki badań przeprowadzonych pod koniec kwietnia 2020 r. Dotyczyły one powrotów inżynierów budownictwa z emigracji w okresie od kwietnia 2019 do kwietnia 2020 r. W badaniach uwzględniono takie czynniki jak okres przebywania za granicą, przyczyny przerwania lub zakończenia emigracji, plany zawodowe w Polsce oraz poziom wynagrodzeń, który zapobiegłby ponownemu odpływowi inżynierów budownictwa poza granicę państwa.

Wybuch globalnej pandemii COVID-19 przełożył się na zwiększenie liczby powrotów inżynierów budownictwa z zagranicy.

Emigracja zarobkowa

Według ostatniego Narodowego Spisu Powszechnego [3] emigracja zarobkowa to główny powód osiedlania się za granicą (dotyczył 72,8% przypadków). Zgodnie z raportem Work Service *Migracje Zarobkowe Polaków* [4] do pracy na innych rynkach pracowników przekonują następujące czynniki:

- wyższe zarobki (84%);
- wyższy standard życia (33%);
- większe perspektywy rozwoju zawodowego (26%);
- brak odpowiedniej pracy w Polsce (25%);
- możliwość podróżowania i zwiedzania świata (23%);
- lepsza służba zdrowia (23%);
- lepsze warunki socjalne (18%);
- rodzina/bliscy mieszkają lub zamierzają mieszkać za granicą (17%);
- wyższa kultura zawodowa (14%);
- korzystniejszy system podatkowy (11%);
- przyjaźniejsza atmosfera publiczna (9%);
- bezpieczniejsze położenie geopolityczne (4%).

Obserwując przepływ pracowników w przeciwną stronę, wśród głównych przyczyn powrotów z emigracji można, według raportu Narodowego Banku Polskiego *Polacy pracujący za granicą w 2018 roku* [1], wymienić:

- możliwość osiągnięcia w Polsce satysfakcjonującego poziomu wynagrodzenia;
- sytuację rodzinną;
- utratę stanowiska za granicą i trudności w pozyskaniu nowego;
- utratę satysfakcji z rodzaju wykonywanej pracy;
- brak satysfakcjonujących warunków mieszkaniowych;

- trudności z formalnościami pobytowymi;
- negatywny stosunek lokalnej ludności;
- kontynuowanie procesu kształcenia w Polsce.

Na przełomie 2019 oraz 2020 roku pojawił się nowy czynnik mający przełożenie na powroty pracowników z emigracji: globalna pandemia COVID-19. 24 stycznia potwierdzono pierwsze dwa przypadki zakażenia w Europie (jedna osoba zakażona w Paryżu oraz druga w Bordeaux). Od tamtej pory wirus niebawem szybko rozprzestrzenił się na pozostałe kraje europejskie, powodując utrudnienia w różnych sektorach przemysłu, w tym również w budownictwie (przykładem może być Austria, gdzie duże firmy takie jak Strabag czy Porr wstrzymały prowadzone prace na budowach).

Inżynier w badaniu

W badaniu wzięło udział 73 inżynierów budownictwa, którzy wrócili z emigracji w okresie kwiecień 2019–kwiecień 2020 r. Próbką pochodzi z internetowej grupy Sensowna Praca dla Inżynierów Budownictwa, która skupia ponad trzydzieści tysięcy inżynierów budownictwa wszystkich specjalności, na różnych etapach kariery zawodowej. Ankieta składała się z sześciu pytań.

Pierwsze pytanie dotyczyło czasu spędzonego na emigracji. Na podstawie odpowiedzi należy stwierdzić, że:

- 17% badanych przebywało na emigracji od 3 do 6 miesięcy;
- 14% badanych przebywało na emigracji od 6 do 12 miesięcy;
- 14% badanych przebywało na emigracji od roku do dwóch lat;

- 31% badanych przebywało na emigracji od dwóch do pięciu lat;
- 24% badanych przebywało na emigracji ponad 5 lat.

Drugie pytanie dotyczyło przedziału czasowego, w którym nastąpił powrót z emigracji:

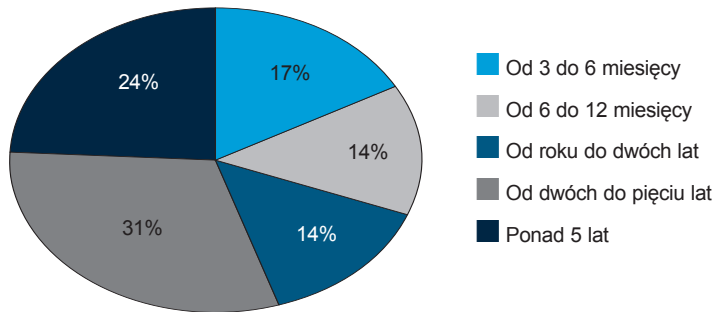
- 38% badanych wróciło pomiędzy kwietniem a lipcem 2019 roku;
- 23% badanych wróciło w drugiej połowie 2019 roku;
- 5% badanych wróciło w styczniu lub lutym 2020 roku;
- 34% badanych wróciło w marcu lub kwietniu 2020 roku.

Już sama liczba powrotów w marcu oraz kwietniu 2020 roku, czyli w momencie, kiedy liczba zakażeń COVID-19 w Europie Zachodniej drastycznie wzrastała, pozwala przypuszczać, iż sam wzrost jest związany ze zjawiskiem rozwijającej się pandemii. Niemniej, nie chcąc pozostawiać miejsca na domysły i przypuszczenia, w kolejnym pytaniu zapytano badanych wprost, jakie były powody ich powrotu do kraju. Przyczyny zakończenia emigracji przedstawiają się następująco (możliwy był wybór więcej niż jednej odpowiedzi):

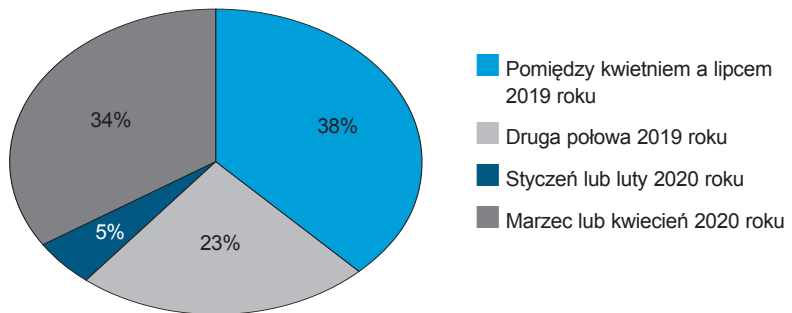
- tęsknota za ojczyzną i bliskimi: 46%;
- pandemia COVID-19: 29%;
- większe szanse na rozwój lub chęć kontynuowania kariery w Polsce: 14%;
- chęć założenia własnej działalności w Polsce: 11%;
- zmniejszenie różnic w płacach pomiędzy Polską a zagranicą: 9%;
- koniec kontraktu: 6%;
- osiągnięcie satysfakcjonującego poziomu oszczędności: 3%.

Na podstawie powyższych odpowiedzi można stwierdzić, że niemalże co drugi badany wraca z powodu tęsknoty za ojczyzną, natomiast co trzeci podjął decyzję o powrocie w związku z sytuacją epidemiczną. Co więcej, analizując dane bardziej szczegółowo, można zauważyć wyraźną zależność,

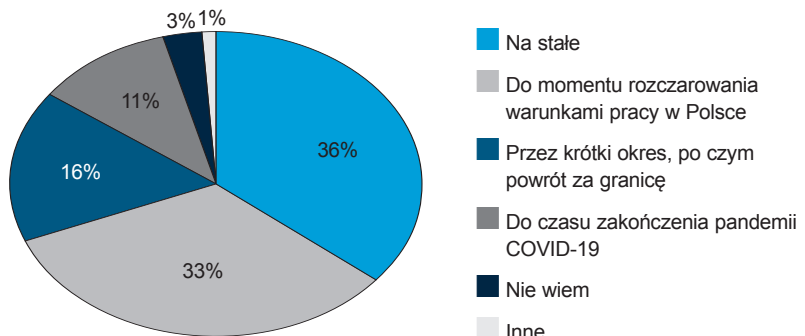
Czas spędzony na emigracji

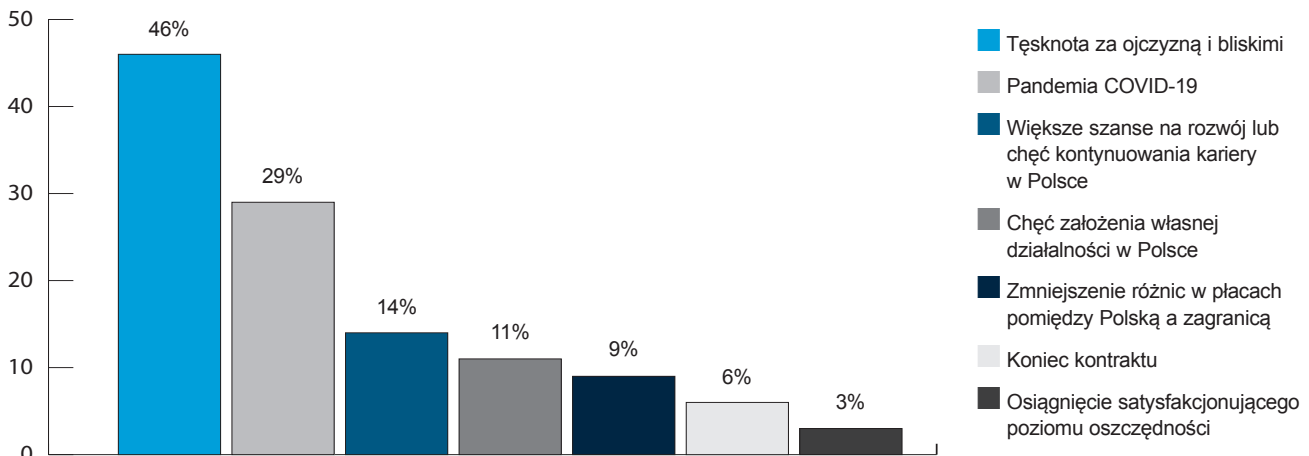
Moment powrotu z emigracji

Planowany czas pobytu w Polsce

Przyczyny powrotów kadry inżynierskiej z emigracji

że tęsknota za ojczyzną i bliskimi jest głównym powodem powrotów inżynierów przebywających na emigracji dłużej (powyżej dwóch lat), natomiast COVID-19 był najczęściej wymieniany przez inżynierów, którzy pracują za granicą względnie krótko (do dwóch lat).

Plany zawodowe w Polsce

Badani zostali również zapytani o plany zawodowe w Polsce. Większość inżynierów (61%) zadeklarowała rozpoczęcie pracy w sektorze prywatnym. Jedynie 6% zdecydowało się na pracę w urzędach lub firmach państwowych. Bardzo dobrą informacją jest fakt, że aż 33% badanych zadeklarowało chęć założenia własnej działalności. W nowo utworzonych podmiotach gospodarczych możliwe będzie wdrażanie wiedzy i doświadczenia (tzw. know-how) pozyskanych przez ich założycieli za granicą. Przełoży się to pozytywnie na wzrost poziomu innowacyjności polskiego sektora budowlanego, który na ten moment jest jednym z obszarów najmniej otwartych na wdrażanie nowych rozwiązań technicznych czy organizacyjnych.

Inżynierowie, którzy wrócili z emigracji, określili również, jak długo planują pozostać w Polsce:

- na stałe: 36%;
- do momentu rozczarowania warunkami pracy w Polsce: 33%;
- przez krótki okres, po czym powrót za granicę: 16%;
- do czasu zakończenia pandemii COVID-19: 11%;
- nie wiem: 3%;
- inne: 1%.

Tutaj również jest wyraźna zależność, że powrót na stałe lub do momentu rozczarowania warunkami pracy w Polsce były odpowiedziami dominującymi wśród pracowników przebywających na emigracji od ponad dwóch lat. Natomiast deklarację możliwie szybkiego powrotu za granicę złożyli inżynierowie ze stażem na emigracji nieprzekraczającym dwóch lat.

Wobec wyżej przedstawionych danych należy odnotować powiązanie pomiędzy wybuchem pandemii COVID-19 a zwiększoną liczbą powrotów kadry inżynierskiej z emigracji. Jest to, niewątpliwie, szansa dla polskiego sektora budowlanego na zatrzymanie przedmiotowych specjalistów. Niestety prawie 80% inżynierów, dla których głównym powodem powrotu do ojczyzny był wybuch pandemii COVID-19, deklaruje chęć możliwie szybkiego powrotu do pracy poza granicami Polski.

Jak zatrzymać inżyniera?

Przyjmując, że główną przyczyną emigracji jest niezmiennie od lat czynnik ekonomiczny, autor przebadad również poziom wynagrodzenia w stosunku do gratyfikacji finansowej uzyskiwanej za granicą, który był

Miesięczne wynagrodzenie na poziomie 5700–6600 zł netto umożliwiłoby zatrzymanie w kraju blisko połowy kadry inżynierskiej decydującej się na emigrację.

by przekonujący do pozostania w kraju. 67% inżynierów, którzy wrócili z powodu pandemii COVID-19, zdecydowałoby się zostać, gdyby otrzymali co najmniej 80% swojego wynagrodzenia zagranicznego, natomiast 70% byłoby satysfakcjonujące jedynie dla 33% badanych. Poniżej przedstawiono wyniki dla całej przebadanej próbki, uwzględniając również inżynierów, którzy wrócili z innych powodów niż pandemia COVID-19:

- decyzja o pozostaniu w Polsce na stałe, jeśli zarobki osiągną co najmniej 90% wartości wcześniejszego wynagrodzenia otrzymywanego za granicą: 15%;
- decyzja o pozostaniu w Polsce na stałe, jeśli zarobki osiągną co najmniej 80% wartości wcześniejszego wynagrodzenia otrzymywanego za granicą: 14%;
- decyzja o pozostaniu w Polsce na stałe, jeśli zarobki osiągną co najmniej 70% wartości wcześniejszego wynagrodzenia otrzymywanego za granicą: 22%;
- decyzja o pozostaniu w Polsce na stałe, jeśli zarobki osiągną co najmniej 60% wartości wcześniejszego wynagrodzenia otrzymywanego za granicą: 14%;
- decyzja o pozostaniu w Polsce na stałe, jeśli zarobki osiągną co najmniej 50% wartości wcześniejszego wynagrodzenia otrzymywanego za granicą: 19%;
- decyzja o pozostaniu w Polsce na stałe niezależnie od poziomu wynagrodzenia: 16%.

Z przedstawionych danych bardzo pozytywną dla polskiego sektora budowlanego informacją jest fakt, że prawie połowa badanych zgodziłaby się pozostać w kraju po otrzymaniu co najmniej 60% wynagrodzenia uzyskiwanego za granicą. Porównując to z przywołaną na początku wartością modalną, można szacować, że miesięczne pobory na poziomie 5700–6600 zł netto umożliwiłyby zatrzymanie blisko połowy kadry inżynierskiej decydującej się na emigrację.

Szansa do wykorzystania

Problem odpływu polskiej kadry inżynierskiej wciąż istnieje i nie ma przesłanek wskazujących na to, aby trend miałby się w najbliższym czasie na stałe zmienić. Niemniej jednak globalna pandemia COVID-19 spowodowała czasowy wzrost liczby powrotów polskich specjalistów do ojczyzny. Krajowy sektor budowlany powinien skorzysta z tej szansy, zatrzymując inżynierów z ceną wiedzą, doświadczeniem oraz znajomo-

ścią specjalistycznych rozwiązań, które nie zostały jeszcze w Polsce upowszechnione. Za zatrzymaniem kadry inżynierskiej w kraju przemawiają również relatywnie niewielkie oczekiwania finansowe, kształtujące się dla połowy pracowników na poziomie co najmniej 60% wcześniejszego wynagrodzenia otrzymywanego za granicą. ■

DOI: 10.5604/01.3001.0014.2090

PRAWIDŁOWY SPOSÓB CYTOWANIA
 Kaczorek Krzysztof, 2020. Wpływ pandemii COVID-19 na powrót polskiej kadry inżynierskiej z emigracji, „Builder” 07(276). DOI: 10.5604/01.3001.0014.2090

Literatura

- [1] Chmielewska, I., Panuciak, A., Strzelecki, P. (2019). Polacy pracujący za granicą w 2018 r. Raport z badania. Departament Statystyki NBP, Warszawa.
- [2] Kaczorek, K. (2020). Ile zarabiał inżynier w 2019 roku? „Builder” 270(1), 28–31. <http://doi.org/10.5604/01.3001.0013.6477>.
- [3] Kostrzewa, Z., Szaltys D. (2013). Migracje zagraniczne ludności. Narodowy Spis Powszechny Ludności i mieszkani 2011. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa.
- [4] Migracje zarobkowe Polaków. Raport Work Service S.A. (2014). Instytut Millward Brown S.A.

Streszczenie: Kwestia odpływu kadry inżynierskiej za granicę to jeden z problemów, z którymi od lat zmagają się polski sektor budowlany. Wybuch globalnej pandemii COVID-19 przełożył się na zwiększenie liczby powrotów inżynierów budownictwa z zagranicy. W artykule przeanalizowano powroty specjalistów budowlanych z emigracji w okresie od kwietnia 2019 do kwietnia 2020 roku. Uwzględniono także czynniki jak okres przebywania za granicą, przyczyny przerwania lub zakończenia emigracji, plany zawodowe w Polsce oraz poziom wynagrodzeń, który zapobiegłyby ponownemu odpływowi inżynierów budownictwa poza granicę państwa.

Słowa kluczowe: COVID-19, emigracja, inżynier budownictwa

Abstrakt. Impact of the Covid-19 pandemic on the return of Polish engineering staff from emigration. The problem of the outflow of engineering staff abroad is one of the problems that the Polish construction sector has been struggling with for years. The outbreak of the global Covid-19 pandemic resulted in an increase in the number of returns of foreign construction engineers. The article analyzes the returns of construction specialists from emigration in the period from April 2019 to April 2020. Factors taken into account include the period of stay abroad, reasons for interrupting or terminating emigration, professional plans in Poland and the level of remuneration that would prevent the outflow of civil engineers outside the country.

Keywords: COVID-19, emigration, civil engineer